

Milan Dekleva: *Sosledja*; spremna beseda Barbara Pogačnik; Nova revija, Zbirka Samorog, Ljubljana 2003

Naslov najnovejše Deklevove pesniške zbirke suhoparno pojasni SSKJ, češ da gre za "medsebojni položaj glede na to, kar je prej in pozneje". In nadaljuje, da si lahko besedo *sosledje*, ki izhaja, kot poudari Barbara Pogačnik v spremni besedi, iz besednega korena *sled*, razložimo kot "skupek druga drugi sledečih si stvari". Slednja pojasnitev se malce bolj približa notranji zgradbi Deklevove zbirke, v kateri se s človeškim glasom, jezikom ter z nagovorom (bralcu, poslušalcu) oglašajo bolj ali manj žive personificirane (ne)žive stvari. Ali še boljše: zdi se, da druga drugo nagovarja, da se (pod)zavedno sklepajo v verigo ali v krog, ki se začne s *samoticami* in sklene z *gralom*, torej s sveto in večno iskano posodo, za katero nismo nikoli gotovi, ali nas v resnici odžaja ali zgolj povede na druge poti (samo)iskanja. A pesmi ne nagovarjajo zgolj bralca, pesmi nagovarjajo in pregovarjajo druga drugo; Dekleva namreč v prejšnji pesmi najde vzgib za naslednjo, zato se v zbirki pojavlja na več mestih, vendar v drugem kontekstu, ista podoba ali besedna zveza. Pesemske posode so torej napolnjene s podobno krvno skupino, pa tudi utrip^{je} podoben (atonalen?), sámo telo pesmi pa je zgrajeno s po štirimi kvartinami, ki jim doda po eno/dvo-ali trovrstičnico.

Ena zelo pomenljivih in presenetljivih, rahlo modernistično obarvanih podob je *radioaktivni bog / svet / človek* (ljudje). Zakaj prav "mrmot radioaktivnega Boga"? Na videz presenetljiva metafora je zelo pomenljiva: gre za *sosledje Bog-jaz-svet*, torej za mrežo (so)odvisnosti, v kateri drug aktivno pogojuje in naseljuje drugega. Pesnik v pesmi *Razum* zapiše: "Sosledja si sledijo, nasprotja si / nasprotujejo. Jaz in Bog sva logična / in nedokazljiva. Pač sva, drug v drugem, / cvrčeči helij v ponvi sonca. Neovrgljiva. // Vse drugo je končno, v kvarčnem kristalu / trepetajoči da, trepetajoči ne. Tu vladava, / v nihaju med biti,

ne biti, biti, ne biti, / meriva, tehtava, nizava, vzporejava." Bog in jaz stojita torej na isti stopnici, na istem razgledišču, za katera je "prvo njun posel". In njun posel je skupen, zato sta si brata, zato sevata z isto (radioaktivno) močjo na predmete, ude, živali, organe, stvari in pojme, da se jima oglašajo z jezikom, ki sta jim ga vsadila v usta. To je jezik podob, zasekanih in lirskih, ekspresivnih, lucidnih in modernističnih, ki dosežejo vrh prav v "dodanih verzih". Prav v njih je moč razbrati dno in hkrati vrh pesemskega vrča, ki se obrne (redkeje) ali v rahlo ironijo ali pljuske v bralca s presenetljivim zasukom. Seveda so vse te figure premišljene in podložene s filozofsko-bivanjskimi vprašanji, na katera pa pesnik mnogokrat odgovarja s protivprašanji ali celo z imperativi. Pogosto slednji izzvenijo kot vzkliki (*Kubanke, Rod, Zvonovi ...*), medtem ko moramo, na kar opozarja tudi Jani Virk na zavihku knjige, zadnja dva verza v zbirki v pesmi *Gral* (Verjemi, da ni bilo zastonj. / Da ni bilo zastonj? Ne verjemi!) razumeti kot neke vrste človeško nemoč nad "neulovljivo resnico bivanja" (Jani Virk, op.p.) in dvoobraznostjo sveta, ki ga sicer razbiramo z razumarsko empirijo, najbolj pa se mu približamo skozi lastno optiko čutil. Človek namreč ne razume jezika stvari in živali, zato mu svoj jezik posodi ali mu ga celo vsili. Slednje pri Deklevi ne velja, kajti ko se oglašajo prag, roka, ptice, mrtveci, večeri, luna, sapnik, jantar ..., se oglašajo s človeškim šepetom, nagovarjajo in opozarjajo na svojo tihost in samost, na svojo navidezno odsotnost, na belino, podobno "nigerijskemu snegu", hkrati pa odzvanjajo kot prevzetnost, ki je "biti od Nekoga od Nekoč in Nekje".

Dekleva prav z nedoločnimi prislovi opozarja na brezčasno vsenavzočnost poezije, ki je vse bolj in bolj "zanka, ki je skrila svoj konec in postala refren življenja". A seveda ni tako glasna kot zvonovi, ki "bijejo in bijejo in odmev Reda šijejo". Še več, pesnik Dekleva v pesmi *Dež dežju* vnese besede: "Molčite, naduteži! Jaz padam, / tostran in onstran razuma. /.../ nad in pod Orfejev jezik." Poezija nam torej dovoljuje vstopiti v zaumnost in blodnjak bivanja, v čarobno in krhko mandalo, ki vabi, a hkrati dantejevsko svari: "Združujem snov / vseh misli in dušo vseh teles. Ne prinašam // spoznanja, ampak tesni zev lepote, ukrivljeni / kazalec Odsotnosti. Vstopite, vstopite" (*Mandala*). Tej pesmi sledi pesem Kazalec, v kateri se kazalec kot prst spremeni v že prej omenjeno svarilo: "Vstopite, vstopite, vaše kazalo v knjigi / Odsotnosti bom, kajti živ in mrtev sem, del in celota, laž ure in resnica roke. /.../ Pazite, pazite, lahko prekrižam ustnice / in postanem sodba, neizprosna moč / molka. Če se izprožim v srce, boste / sužnji moje odločenosti, če se dotaknem / čela, vas čaka hudi pik norosti."

Ob branju Deklevove zbirke sem imel vtis, da vame nevsiljivo kaže prav takšen kazalec, napol izprožen in blago ali noro svareč, zdelo se mi je, da v registru besed, ki so odzvanjale iz odsotnosti stvari kot iz "vrste neznancev, pri katerih je večja verjetnost genskih napak", najdevam obrise, ki se odslikavajo iz sveta abstraktnih, a ne geometričnih podob. Deklevo red, geometrija, razen navidezne zunanje podobnosti pesmi, ne zanima, pesnik se namreč predobro

zaveda, da se svet gradi in hkrati kruši iz neovladljivih stvari, ki so hkrati prisotno odsotne. Slednja na videz antipodna primera je pravšnja: iz samotice, iz kamnov, vonja smrti, Mozartovih kroglic, padca berlinskega zidu, literarnih, znanstvenih ali političnih oseb, ki jim je nadel drugačne vloge,

preskakujemo po lesenih stopah in se igramo nemi ristanec. Vse bolj in bolj postajamo, na kar nas opozarja tudi pesnik, "Sidharte, principi improvizacij", vse bolj in bolj se ustavljam ob zloveščem napisu *ecce homo*, hkrati pa padamo in se izrabljamo v sosledju dnevov, ki jih ne opazimo. A Milan Dekleva je želel, da se zagledamo vanje, da odkrijemo tiste navidezne bizarnosti, brez katerih bi tudi mehanizem "radioaktivnega Boga" zanemel. V pesmi *Ljubezen* namreč pravi: "Pričnem s krvavim obrazkom, / s kravjim pogledom, z vonjem / železne privlačnosti. Napovem vojno brezbriznosti. Napnem ude, / izmerim globino plodišč. Igram se s kamni, da postanejo svetišča."

Takšne so tudi pesmi v Deklevovi zbirki, o kateri sem besedoval: začnejo se kot "krvavi vzgib", zasekajo naravnost in nas vodijo načudene in začudene skozi pasti, predirljive jeke in odmeve, nam napnejo čutila in čute in postajajo katedrale. Mreža soslednih podob je premišljena in hkrati intuitivna, "slast hipnega se 'vtiskuje' v stvari" (Barbara Pogačnik), ob branju se me je poloteval vtis, da me vleče nekam v globino nedoumljivega, strašljivega in hkrati lepega, zato sem knjigo po prvem branju odložil, zato pa sem jo za ta zapis še in še jemal v roke. In ni mi žal.